

Esaretin menî hakkındaki mukavelenin tasdikına dair 1/467 numaralı kanun lâiyhası ve Hariciye ve Dahiliye encümenleri mazbataları

*T. C.
Başvekkâlet
Muamelelât müdürlüğü
Sayı: 6/3169*

26 - XII - 1932

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Esaretin menî hakkındaki 25 Eylül 1926 tarihli mukaveleye iltihakımız hakkında Hariciye vekilligince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 19 - XII - 1932 tarihli içtimamında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesî mukavelename ile sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

Esbabı mucibe lâiyhası

25 Eylül 1926 tarihli Cenevrede 36 Hükümet (Arnavutluk, Almanya, Avusturya, Belçika, Britanya, Kanada, Avustralya, Cenubî Afrika İttihadı, Yeni Zelânda, Hindistan, Bulgaristan, Çin, Kolombiya, Kûba, Danimarka, İspanya, Estonya, Habesistan, Fenlândiya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Letonya, Liberya, Lituvanya, Norveç, Panama, Felenk, İran, Lehistan, Portekiz, Romanya, Yugoslavya, İsveç, Çekoslovakya, Urugvay) murahhaslarının iştirakile yapılan toplantıda esaretin menî ve karada ve denizde esir ticaretinin ilgası hakkında bir mukavelename tanzim edilmiştir. Bir sureti ve türkçeye tercümesi melfuf bu mukavelename insani bir maksadı istihdaf etmekte ve Devletin menfaatlerine münafi bulunmamaktadır. Efradın şahsî hürriyetlerine ve saadetlerini serbestçe aramaları hakkında müstenit bir rejim kurmuş olan Türkiye Cumhuriyetinde esaret meselesinin mevzubahs olamayacağı derkâr bulunmakla beraber memleketlerinde bizim gibi esir muamelesi cereyan etmeyen ve binaenaleyh mukavelename ile alâkadar olmayan milletler de sırf taavün gayesile bu mukaveleye iştirak ettikleri cihetle Avrupa Devletleri ve medenî milletler zümresine dahil bulunan Cumhuriyet Hükümetimizin de mezkûr mukaveleye iltihakında, esasen insani bir gayeye matuf olan bu mesaiye manevî müzaheret noktai nazarından faide ve lüzum vardır.

İşbu sebeplere binaen mukaveleye iltihak lehinde bir karar ittihazına tevessül buyurulmasını istihdam eylerim efendim.

Hariciye encümeni mazbatası

*T. B. M. M.
Hariciye encümeni
Karar No. 9
Esas No. 1/467*

31 - XII - 1932

Yüksek Reislige

Esirliğin menî ve karada, denizde esir ticaretinin ilgası hakkında 25 Eylül 1926 tarihinde Cenev-

rede tanzim edilen mukavelenameye iltihakımıza dair kanun lâiyhası encümeninizce tetkik edildi: Ne esaret usulünün, ne de esir ticaretinin haberi olmadığı Cümhuriyet Türkiyesinin mevzu-bahs mukaveleye iltihakı, medenî ve manevî mahiyette bir müzaheretten ibaret olduğuna göre işbu kanun lâiyhası tasvibe şayan görülmüş ve Büyük Meclisin tasdikına arz olunmuştur.

Reis	M. M.	Kâtip	Aza	Aza	Aza
Siirt			Bolu	İstanbul	Kocaeli
<i>Mahmut</i>			<i>Fatih Rifki</i>	<i>Salâh Cıncöz</i>	<i>İ. Süreyya</i>
Aza					
Erzincan					
<i>Saffet</i>					

Dahiliye encümeni mazbatası

P. B. M. M.

Dahiliye encümeni

Karar No. 16

Esas No. 1/167

31 - V - 1933

Yüksek Reisliğe

Esaretin menî hakkında 25 - IX - 1926 tarihli mukaveleye iltihakımız hakkında Hariciye ve killigince hazırlanan ve İcra vekilleri Heyetinin 19 - XII - 1932 tarihli toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletten gönderilen kanun lâiyhasının esbabı mucibesi ve olbaptaki mukavele encümenimize tevdi buyurulmuştur.

Esbabı mucibede: 26 eylül 1926 da 36 Hükümet murahasalarının iştirakile yapılan toplantıda esaretin menî ve karada ve denizde esir ticaretinin ilgası hakkında bir mukavele tanzim edildiği ve bağlı mukavelename insanî bir maksadı istihdaf etmekte ve Devletin menfatlerine münafi olmadığı ve esasen esaret, Türkiye Cümhuriyetinin esas rejimi hilâfında bir hareket olup bizim gibi memleketlerinde esaret bulunmayan diğer bir çok Devletler de sırf teavün gayesile bu mukaveleye iştirak ettikleri bildirilmiştir.

Mevzuun sırf insanî gayeye matuf olan işbu kanun lâiyhası encümenimizce de tasvip edilerek maddeler aynen kabul edilmiş ve keyfiyet Yüksek Heyetin yüce takdir ve tasdikına bağlı bulunmuştur.

Dahiliye E. Rs.	Reis V.	M. M. N.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza
Tekirdağ		Giresun		Bursa	Çorum	Rize	Adana
<i>Cemil</i>		<i>A. Münir</i>		<i>Emin Fikri</i>	<i>İ. Kemal</i>	<i>Esat</i>	<i>Ali Münif</i>
Aza	Aza	Aza	Aza				
Zonguldak	Şebn K.	Elâziz	Ordu				
<i>Rifat</i>	<i>Vasfi Raşit</i>	<i>Hüseyin</i>	<i>İsmail</i>				

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Esaretin menî hakkındaki 25 eylül 1926 tarihli mukaveleye iltihakımıza dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Esaretin menî ve karada ve denizde esir ticaretinin ilgası hakkında 25 eylül 1926 tarihinde Cenevrede tanzim edilen mukavelenameye iltihakımız tasvip olunmuştur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir .

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

19 - XII - 1932

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Mal V.
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâî</i>	<i>Ş. Kaya</i>	<i>Dr. T. Rüşti</i>	<i>M. Abdülhalik</i>
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
<i>Dr. Reşit Galip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Celâl</i>	<i>Dr. Refik</i>	<i>Ali Rana</i>	<i>Muhlis</i>

ESARETİN MENİ HAKKINDA 25 EYLÜL 1926 TARİHLİ MUKAVELENAME

Arnavutluk, Almanya, Avusturya, Belçika, Britanya Devleti, Kanada, Avustralya, Cenubi Afrika İttihadı, Yeni Zelânda, Hindistan, Bulgaristan, Çin, Kolombiya, Kûba, Danimarka, İspanya, Estonya, Habeşistan, Fenlândiya, Fransa, Yunanistan, İtalya, Letonya, Liberya, Lituanya, Norveç, Panama, Felemenk, İran, Lehistan, Portekiz, Romanya, Sırp, Hırvat ve Sloven Kırallığı, İsveç, Çekoslovakya, Uruguvay.

1889 - 90 Brüksel konferansı umumî senedini imzalayanların Afrikada esir ticaretine nihayet vermek hususunda dahi katî bir arzu beslediklerini beyan etmiş olduklarını derpiş ederek:

1885 Berlin umumî senedile 1890 Brüksel beyannamesinin umumî senedini yeniden gözden geçirmeği istihdaf eden 1919 St. Germain - en Laye mukavelesini imzalayanların karada ve denizde esir ticaretinin ve esaretin bütün eşkâlile ve tamamen ortadan kaldırılmasını temin hususundaki arzularını teyit etmiş olduklarını mülâhaza ederek;

12 haziran 1924 te Milletler Cemiyeti Meclisi tarafından tayin edilen muvakkat Esaret komisyonu raporunu nazarı itibare alarak;

Brüksel senedi sayesinde temin edilen eserin ikmal ve inkişafı ve St. Germain - en Laye mukavelesini imzalayanlar tarafından esaret ve esir ticareti hakkında izhar olunan arzuları, bütün dünyada amelî olarak tahakkuk ettirmek yolunu bulmak arzusu ile ve bu hususta işbu mukavelede münderiç tesviye tarzlarından daha etraflı anlaşmaların yapılması lâzımgeldiğini tasdik ve bundan başka mecburî mesainin esarete benzer şeraiti hâsıl etmesine mâni olunması lâzımgeldiğini takdir ederek bir mukavele aktine karar vermişlerdir.

Salâhiyetnameleri usulüne muvafık görülen isimleri yukarıda yazılı devletler murahhasları aşağıdaki hükümleri tesbit etmişlerdir:

Madde — 1

İşbu mukavelenameye nazaran şurası mukarrerdir ki:

1") Esaret, üzerinde mülkiyet hakkına mahsus havas tamamen veya kısmen icra edilen bir şahsın hal ve şartıdır.

2") Esir ticareti, esaret haline irca etmek üzere bir şahsın zaptı, iktisabı ve mülkiyetinin terki fiillerini; satmak veya mübadele etmek üzere bir esirin iktisabı fiilini; satmak veya mübadele etmek üzere iktisap edilen bir esirin satış veya mübadele tarikile terki ve kezalik umumiyet itibarile her türlü esir nakliyat ve ticareti fiillerini ihtiva eder.

Madde — 2

Yüksek Âkit Devletler, eğer henüz bu bapta muktazi tedbirleri ittihaz etmemişseler, her biri kendi hâkimiyet, kaza, himaye, velâyet veya vesayet haklarının cari olduğu arazide:

a) Esir ticaretinin men ve tecziyesini,

b) Tedrici olarak ve mümkün olduğu kadar süratle, her ne şekilde olursa olsun, esaretin tamamen ilgasını takip etmeği taahhüt ederler.

Madde — 3

Âkit Devletler, karasularında ve umumiyet itibarile kendi bayraklarını taşıyan sefinelerde esir tahmil ve tahliye ve naklini men ve tecziye hususlarında bütün faideli tedbirleri ittihaz etmeği taahhüt ederler. Yüksek Âkit taraflar, mümkün olduğu kadar süratle ve lâzımgelen tadilâtın ifası kaydı ihtirazisi altında; kendilerine 17 haziran 1925 tarihli beynelmilel esliha ticareti mukavele-
namesinde (12, 20, 21, 22, 23, 24 üncü maddeler ve 2 zeylin 2 kısmının 3, 4, 5 fıkraları) derpiş olunan haklar ve borçlar misillü haklar ita ve borçlar ilzam eden bir umumî esaret mukavelesini müzakere etmeği taahhüt ederler. Şurası mukarrerdir ki, bu umumî mukavelename, Âkit Devletlerin hiç birisinin sefinelerini, (küçük hacimde dahi olsa) diğer Âkit devletlerin sefinelerinden

ayrı bir muameleye tâbi tutmayacaktır. Kezalik mukarrerdir ki, mezkûr umumî mukavelenamenin mevkiî meriyete vazından evvel veya sonra, Âkit Devletler, yukarıki fıkrada münderiç prensipleri ihlâl etmeksizin, esir ticaretinin tamamen kaldırılmasına mümkün olduğu kadar süratle varmak için ahvali hususiyelerine nazaran kendilerine en muvafık görünecek tesviye tarzlarını aralarında aktetmek hususunda tamamen serbestîlerini muhafaza ederler.

Madde — 4

Yüksek Âkit taraflar, esaretin ve esir ticaretinin kaldırılması hakkında yekdiğerine mütekabillen muavenette bulunacaklardır.

Madde — 5

Yüksek Âkit taraflar, cebri ve mecburi mesaiye müracaatin, vahim neticeleri müeddi olacağını tasdik ve her biri kendi hâkimiyeti, kazası, himayesi, velâyet, vesayeti altındaki topraklarda cebri ve mecburî mesaisinin esarete müşabih şeraiti tevliit eylemesinden içtinap etmek için faideli tedbirler almağı taahhüt ederler. Şurası mukarrerdir ki :

1) Aşağıda ikinci fıkrada yazılı muvakkat ahkâm kaydi ihtirazisi tahtında, cebri ve mecburî mesai, ancak âmme menafii için istenebilir.

2) Ammenin menafiinden başka menafi için elân cebri ve mecburi mesai mevcut olan arazide, Âkit Devletler, mümkün olduğu kadar süratle, buna tedricî bir surette nihayet verilmesine gayret edecekler ve işbu cebri ve mecburî mesai mevcut olduğu müddetçe buna ancak istisnaî olarak ve tam bir bedel mukabilinde ve mutat olan ikamet mahallinin tebdiline kimse icbar edilmemek şartile müracaat edilebilecektir.

3) Her halde alâkadar ülkenin salâhiyettar memurini merkeziyesi cebri ve mecburî mesaiye müracaattan mütevellit mesuliyeti kabul edeceklerdir.

Madde — 6

İşbu mukavelename ile takip edilen gayeyi temin etmek üzere tanzim edilen kavanin ve nizamâta mugayir halleri tecziye etmek için kanunî mevzuatları halen kâfi olmayan Âkit Devletler, işbu hilâfî kanun hallerin şedit cezalarla cezalandırılması için lâzımgelen tedbirleri ittihaz etmeğı taahhüt ederler.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflar, işbu mukavelename hükümlerinin tatbiki zmnında yapacakları kavanin ve nizamnameleri birbirlerine ve Milletler Cemiyeti umumî kâtipliğine tebliğ etmeğı taahhüt ederler.

Madde — 8

Yüksek Âkit taraflar, işbu mukavelenamenin tatbik veya tefsiri hakkında aralarında zuhur edebilecek ve doğrudan doğruya müzakerat ile halli kabil olmamış olan bütün ihtilâfları, bir karara raptedilmek üzere Beynelmîlel adalet daimî divanına arzetmeğı kabul ederler. Aralarında ihtilâf zuhur eden Devletler 16 kânunuevvel 1920 tarihli protokolu imza etmemiş iseler, işbu ihtilâf, tarafların arzularına ve her birisinin teşkilâtı esasiye kaidelerine göre ya Beynelmîlel daimî adalet divanına ya beynelmîlel ihtilâfların sulhan tesviyesi hakkındaki 18 teşrinievvvel 1907 tarihli mukavelenameye tevfikân müteşekkil hakem mahkemesine veya her hangi diğeri bir hakem mahkemesine havale olunacaktır.

Madde — 9

Yüksek Âkit taraflardan herbiri, gerek imza zmnında, gerek tasdik veyahut iltihak esna-

sında, işbu mukavelenameyi kabulünün bunun hükümlerinin veya bu hükümlerden bazısının tatbiki hususunda hâkimiyet, kaza, himaye, velâyet ve vesayeti altındaki araziden hepsini veya bazısına taahhüt altına sokmayacağını beyan edebileceği gibi bilâhare ayrı olarak, umumen veya kısmen, bunlardan her hangi birisi namına mukaveleye iltihak edebilir.

Madde — 10

Âkit Devletlerden birisinin işbu mukavelenameyi feshetmek istediği halde, işbu fesih Milletler Cemiyeti umumî kâtipliğine tahriren tebliğ olunacak ve mezkûr kâtiplik te işbu tebliğnamenin musaddak bir suretini bunu aldığı tarihi de bildirerek diğer Âkit Devletlere derhâl tebliğ edecektir. Fesih ancak onu tebliğ eden Devlet hakkında ve tebliğnamenin umumî kâtipliğe vürudu tarihinden itibaren bir sene sonra hüküm hâsıl edecektir. Fesih kezalik hâkimiyet, kaza, himaye, velâyet ve vesayeti altındaki bütün arazi için ayrı ayrı olarak icra edilebilecektir.

Madde — 11

Bu günkü tarihi taşıyacak olan ve fransızca ingilizce metinleri aynı derecede muteber olan işbu mukavelename, 1 nisan 1927 tarihine kadar Milletler Cemiyetinde aza bulunan Devletlerin imzalarına açıktır. Milletler Cemiyeti umumî kâtipi işbu mukavelenameyi bilâhare gerek imza etmeyen Devletlerin ve gerek Milletler Cemiyetine aza olmayan Devletlerin nazarı ıttılarna arz ve mukaveleye iltihaka kendilerini davet edecektir. İltihakı arzu eden Devlet niyetini Milltler Cemiyeti umumî kâtipliğine tahriren tebliğ ve Milletler Cemiyeti mahzeni evrakına vazedilecek olan iltihaknamesini irsal edecektir. Umumî kâtip, diğer Âkit Devletlerin cümlesine gerek tebliğnamenin, gerek işbu iltihaknamenin musaddak birer suretini irsal ve bunları hangi tarihte almış olduğunu işaret eder.

Madde — 12

İşbu mukavelename tasdik edilecek ve tasdiknameler Akvam Cemiyeti umumî kâtipi bürosuna tevdi olunacaktır. Mezkûr büro Âkit Devletlere hususatı mezkûreyi tebliğ edecektir. Mukavelename, her Devlet için, tasdikname veya iltihaknamenin tevdi tarihinden itibaren hüküm ifadesi edecektir.

Tasdikan lilmeal murahhaslar mukavelenameyi imza eylemişlerdir.

Cenevrede 25 eylül 1926 tarihinde Milletler Cemiyeti evrak mahzeninde kalmak ve musaddak birer sureti Âkit Devletlerden her birisine verilmek üzere bir nüsha olarak tanzim edilmiştir.